

שמדאורייתא נחשב רשות היחיד, אלא שחכמים החמירו לדון ככרמלית, שאסור להוציא מתוכו לרשות היחיד (משנ"ב שמה, מח).

האי מאן דזריק ונח אגודא דגמלא – על נסר שמונח על הגשר, ורוחק במקצת משאר הנסרים (רש"י), ויש שפירש, שהנסר מתנדנד, שאינו קבוע היטב במסמרים כשאר הנסרים (ריטב"א). ורוחב הגשר הוא שש עשרה אמות, ונחשב רשות הרבים (ריטב"א).

משנה. הזרק מן הים ליבשה וכו' פטור – והים אינו נחשב רשות היחיד מחמת השיפוע שבצדו (שאם מתלקט עשרה טפחים במשך ארבע אמות נחשב מחיצה מדין 'תל המתלקט' (לעיל ע"א)), משום שמחיצות אלו רחוקות מאד זו מזו, והעומד בתוכן אינו רואה את עצמו בתוך המחיצות (ריטב"א). ויש שפירש, שעל פי רוב קרוב לשפת הים המדרון אינו משופע כל כך, ואינו מתלקט עשרה מתוך ארבע אמות, ולכן אינו נחשב מחיצה (משנ"ב שמה, מח, בדעת מג"א שם, יד).

גמרא. עושה מקום ארבעה וממלא – מקיף חלל שרוחבו ארבעה טפחים במחיצות קטנות שגובהן פחות מעשרה טפחים, וממלא דרכו (רש"י, ע"פ תוס' רא"ש בדעתו). ויש שפירשו, מניח זיז רחב ארבעה טפחים, ומקיפו במחיצות שגובהן עשרה טפחים, ועושה בו נקב וממלא דרכו (ר"ת ור"י בתוס' ד"ה עושה, ותוס' רא"ש ומהרש"ל בדעתם. וראה פמ"ג שנה משב"ז ד פירוש אחר בדעתם). ויש שפירש, מניח דף ארבעה על ארבעה טפחים, וחוקק בו משהו, וממלא דרך מקום החקק, שדנים כאילו עובי החיצון של הדף נכפף ונמשך כלפי מטה במשך עשרה טפחים, וקולא היא שהקילו חכמים בספינה (רב האי גאון בשם הגאונים, הובא ברמב"ן ברשב"א ובר"ן, וראה בראשונים פירוש נוסף בשם ר"ת).

כי היכי דלהוי ליה הכרא – כדי שלא יטעה שהמים אינם מקום פטור אלא כרמלית, ומתוך שהתירו לו לטלטל מהם לספינה, יבוא לטלטל מכרמלית לרשות היחיד (חי' הר"ן). והטעם שעלול לטעות כאן יותר מבשאר מקומות, משום שאינו ניכר שהמים עמוקים עשרה, ועלול לטעות ולהתיר לטלטל גם בשאינם עמוקים עשרה (פני יהושע). או, שיטעה בדיון ויסבור שמוודים את גובה העשרה טפחים משפת המים ולא מקרקעית הים (רעק"א).

ורב הונא למד כן משנתנו, ש'מן הים לספינה וכו' פטור, ומשמע שאסור מדרבנן, שמא יבוא להחליף בכרמלית במקום אחר, ולכן הצריך היכר, כדי שלא יבוא להחליף (רשב"א; ריטב"א).

קסברי כרמלית משפת מנא משחין וכו' – ואינו משום שהמים מבטלים המחיצות, שהרי נתבאר לעיל (ע"א) שמים אינם מבטלים מחיצות, אלא כיון שספינות מהלכות בים, ויש בו תשמיש חשוב מעל פני המים, החמירו חכמים לדון את שפת הים כאילו היא קרקע עולם, ולכן מה שמעליה נדון ככרמלית (ריטב"א).

ולא די שיעשה זיז כלשהו למעלה מעשרה טפחים וימלא דרכו, אע"פ שהזיז הוא מקום פטור ונמצא מעביר מהים שהוא כרמלית לזיז שהוא מקום פטור וממנו לספינה שהיא רשות היחיד, משום שלדעתם אסור להעביר מרשות לרשות דרך מקום פטור, גם בכרמלית שאיסורה מדרבנן, וכדעת רבי יוחנן (עירובין פז, ב) שגם ברשויות דרבנן אסור להעביר דרך מקום פטור (רשב"א; ריטב"א; וראה ביאורים להלן קא, א ד"ה רבי יהודה, שנתבאר שלרבי יהודה מותר להעביר מכרמלית לרשות היחיד דרך מקום פטור אפילו אם אינו מניח את החפץ במקום פטור, ולדעתו כתב הרשב"א שא"צ זיז, אלא יכול למלות למעלה מעשרה, וראה גם בריטב"א).

לאו הינו מתניתין ואמר רבי יוחנן וכו' – ושמועה זו של רבי יוחנן היתה מפורסמת בבית המדרש, וודאי שרבי ידע אותה (ריטב"א בפירוש ראשון). ויש שפירש שקושיית הגמ' היא מדוע רבא אמר את דבריו כדין בפני עצמו, ולא כפירוש על דברי המשנה, כפי שרבי יוחנן אמר את דבריו כפירוש על דברי המשנה (רשב"א).

מתגלגל קאמרית – דבר שהרוח מגלגלו באויר אינו נחשב כמונח (רש"י), אבל דבר המתגלגל על גבי הקרקע, נחשב כמונח (רעק"א לעיל ד, ב ד"ה ונלע"ד, בדעת רש"י). ויש שסובר, שגם דבר המתגלגל על גבי קרקע, אינו נחשב כמונח עד שיעמוד מתנועתו (רעק"א שם בדעת תוס' לעיל ע"א ד"ה אחזתו).

■ להלכה, זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות, פטור. זרק חוץ לארבע אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות, אם נח על גבי משהו חוץ לארבע אמות ואחר כך נתגלגל ונכנס לתוך ארבע אמות, חייב [כרבי יוחנן], ואם לא נח כלל, פטור (רמב"ם שבת יג, כב).

ולענין ההלכה במחלוקת רב חלקיה בר טובי ורבא, ראה ביאורים לעיל (צז, א ד"ה תוך).

משנה. הזרק בים ארבע אמות פטור, שהים אינו נחשב רשות הרבים, מפני שאין דרך בני אדם ללכת בו (מאירי), שההליכה בו אינה נוהה מפני המים (מג"א שמה, יד, בשם ריאים רעד). ואע"פ שרבים מהלכים בו בספינות, מכל מקום אין הליכה זו נוהה כמו ביבשה, ואינו דומה לרשות הרבים שהיתה במדבר (ש"ע הרב שם, ט).

וכמה הוא רקק מים פחות מעשרה טפחים, ובשיעור זה עדיין הוא רשות הרבים (רש"י), שיש במדרונו שיפוע נוה ללכת בתוכו, ואינו דומה לגומא ברשות הרבים שעומקה פחות מעשרה שנחשבת כרמלית (לעיל ה, א), מפני שאין לה שיפוע נוה להילוך (תוס' י"ט י"א, ד).

ואם הרקק עמוק עשרה טפחים, הרי הוא כרמלית (ע"פ רש"י; מאירי). ואינו נעשה רשות היחיד מחמת מחיצות עשרה טפחים שיש לו, משום שאין השיפוע גבוה עשרה מתוך ארבע אמות [כדין 'תל המתלקט' (לעיל ע"א)] (ע"פ משנ"ב שמה, מח בשם מג"א שם, יד, וראה שעה"צ שם, נג, וביאורים להלן ד"ה הזרק). ויש שפירש, שאם הרקק עמוק עשרה טפחים, הרי הוא רשות היחיד (ריטב"א; וראה משנ"ב שם בשם הפמ"א).

גמרא. וצריכי וכו' אפני אמר וכו' רב אשי אמר וכו' – כל אחד מהאמוראים מוסיף דין נוסף שנלמד מאריכות לשון המשנה, ואינם חולקים זה על זה (ריטב"א).

רב אשי אמר איצטריך וכו' – ולכן חזר התנא ושנה דין זה, כדי להשמיענו שנחשב רשות הרבים, ואע"פ שיש שמדלגים מעליו, מכל מקום יש אנשים הרבה שהולכים בתוכו (רש"י). ויש שפירש שנחשב רשות הרבים אע"פ שרוב האנשים מדלגים מעליו (רמב"ם שבת יד, כד, ומג"א שמה, יא בדעתו, וראה פמ"ג שם א"א יא).

■ להלכה, רקק מים ברשות הרבים ורשות הרבים מהלכת בו, אם אינו עמוק עשרה טפחים, אע"פ שאינו רחב ארבעה טפחים ורוב בני אדם מדלגים עליו ואין מהלכים בתוכו, נחשב רשות הרבים [כדעת הרמב"ם]. ויש שמשמע קצת מדבריו שאינו נחשב רשות הרבים אלא אם הרבה בני אדם עוברים בתוכו [כדעת רש"י]. ורקק שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה, נחשב כרמלית, ויש אומרים